

URN:NBN:NL:UI:10-1-101353 - Publisher: Igitur publishing
Content is licensed under a Creative Commons Attribution 3.0 License
Anno 26, 2011 / Fascicolo 2 - Website: www.rivista-incontri.nl

Tradurre il lupo

Inge Lanslots

Stefano Benni (1947, Bologna) staat geboekstaafd als een creatieve duizendpoot: journalist-columnist, polemist, performer, jazzmuzikant, theatermaker en auteur; een staalkaart van zijn talloze activiteiten is te vinden op de hyperactieve website van de auteur die zichzelf het epitheton *lupo* (wolf) aanmat.¹ Rode draad door zijn uiteenlopende productie is echter die van zijn *impegno*, het engagement waarmee Benni van leer trekt tegen de politiek-economische wantoestanden in Italië, maar ook tegen de vervlakking en de verkleutering van de westerse maatschappij in het algemeen. Zoals Benni telkens bevestigt in interviews en performances, heeft hij een behoorlijk pessimistische kijk op de wereld, die hij echter doorgaans verpakt in een komische vertelling, uitgedrukt in muziek, beelden en woorden.

In zijn romans bijvoorbeeld transponeert Benni zijn leefwereld en denkbeelden naar een sciencefictionachtige setting, een nabije of verre toekomst waarin waarden, kennis en cultuur zoveel mogelijk geneutraliseerd worden, zodat macht en geld primeren. In Benni's doemscenario's duiken onrealistische en sprookjesachtige elementen op, worden (inter)planetaire werelden bevolkt door machtswellustelingen en andere snoodaards, die worden tegengewerkt door een groep 'dissidenten' of 'rebellen'. Enkele enthousiaste kinderen of jongeren, een wijze nestorfiguur, geesten, robots en andere excentrieke creaturen, die elke poging tot categorisering ontstijgen, flankeren een heel jonge hoofdpersoon die of geniaal is of over bovennatuurlijke gaven beschikt. Samen met de andere rebellen bindt de tegen zijn wil tot held gebombardeerde protagonist de strijd aan met het kwaad. De vertelling van hun onmogelijke missie wordt onderbroken net op het ogenblik dat de rebellen de overhand lijken te hebben. Benni's romans, met slechts één vrouwelijk hoofdpersoonage, Margherita Dolcevita (van de gelijknamige roman uit 2005), laten daarmee nog ruimte voor hoop op een betere toekomst, onze toekomst.

Een aantal critici verwijt Benni dat hij zijn romans steeds opbouwt volgens hetzelfde vertelstramien, in combinatie met een moraliserende boodschap, die - toegegeven - wat doordrammerig kan overkomen. Benni zou zich te veel laten meeslepen door het succes bij een breed en voornamelijk jong publiek. Het is vooral

¹ Stefano Benni, *Lupo presenta*, www.stefanobenni.it (01/10/2011).

door de fantastische component van zijn werk dat Benni vaak als een auteur voor niet-volwassen lezers wordt bestempeld. Hiermee gaan critici echter voorbij aan de creativiteit die ten grondslag ligt aan Benni's vertellingen, een creativiteit die vooral tot uiting komt in zijn theaterteksten en korte verhalen (en in mindere mate in zijn poëzie), omdat de moraliserende toon van de auteur hierin getemperd wordt.

Benni is een meester in het hervertellen van zowel klassiekers (zoals de ridderromans) als postmoderne meesterwerken (hij refereert meermalen aan Pynchon en Vonnegut) en slaagt er bovendien in die te mengen met citaten uit de zogenaamd populaire cultuur. De toon van de hervertelling varieert van ernstig tot komisch en tot parodiërend. Het vertelritme swingt zoals in jazzmuziek. Daarnaast goochelt Benni moeiteloos met spitsvondige neologismen, waarmee hij onder meer buitenaardse objecten en creaturen benoemt, terwijl hij op zinsniveau registers naadloos met elkaar vermengt.

Benni's spitsvondigheden gaan daarbij nooit vervelen en duiken ook op in de vele lijsten of opsommingen die zijn fictie vormgeven. De ogenschijnlijk strakke logica van die opsommingen wordt bruusk doorbroken door absurdistische elementen. Doordat Benni's teksten balanceren op de grens tussen herkenbaarheid en onvoorspelbaarheid, blijft de lezer alert, niet alleen in zijn lezing van de tekst maar ook in die van zijn realiteit. Hij stuurt beide constant bij, maar doet dat met veel leesplezier.

De volgende vertaling illustreert Benni's vertelkracht en het leesgenot dat daaruit voortvloeit. Het betreft een gedeeltelijke vertaling van *Il risveglio del Nonno Stregone* en *Il Nonno Stregone va al bar*, twee hoofdstukken uit *Pane e tempesta*, een roman die leest als een bundel korte verhalen.²

Inge Lanslots

Lessius, Dept. Toegepaste taalkunde, Sint-Andriesstraat 2, 2000 Antwerpen, België.
inge.lanslots@lessius.eu

² S. Benni, *Pane e tempesta*, Milano, Feltrinelli, 2009.